
Voor iedereen

'DE GEESTELIJK VERZORGER IS ER VOOR iedereen die een beroep op hem/haar doet.' Zo staat het in de folder van de dienst geestelijke verzorging te lezen. En vast niet alleen in mijn ziekenhuis.

Over het algemeen kan ik ook wel met die tekst overweg. Ik ben er voor iedereen die een beroep op mij doet. Of het nu gaat om een oudere of een jongere, een gelovige of een ongelovige, een van oorsprong Nederlandse of een van elders gekomene, ik ga wel kennis maken, ik raak wel in gesprek, en samen komen we wel ergens.

Maar op de dag dat ik mijzelf met al mijn kennis en kwaliteiten verplaats naar het Wentworth Victim Friendly Centre in Zuid-Afrika en daar een maand lang ga counsellen – op die dag ga ik ernstig twijfelen aan de uitspraak die ik zo parmantig in de folder heb vermeld: 'Is er voor iedereen'.

Andere wereld

Ik kom in januari van dit jaar in een volstrekt andere wereld terecht, en in die wereld gelden andere regels. Regels die ik niet van te voren heb kunnen bedenken, gewoontes waarvan ik het bestaan niet verwacht. En opeens merk ik wat het voor mijn patiënten betekenen moet in een heel andere cultuur dan de hunne een weg naar gezondheid en psychisch welzijn te zoeken.

Het Victim Friendly Centre staat in één van de voorsteden van Durban, Wentworth, vlak naast het plaatselijke politiebureau. Ik ben er terechtgekomen via Be More, een Neder-

Op ontdekkingsreis in een andere wereld. Zo kun je de ervaringen omschrijven die je opdoet als je een maand lang mag counsellen in een ander werelddeel. Een korte impressie van het werken als geestelijk verzorger in het Victim Friendly Centre in Wentworth, Zuid-Afrika.

Rianne Veenstra

landse organisatie die zich bezig houdt met vrijwilligerswerk in onder andere Zuid-Afrika. Het Victim Friendly Centre heb ik gekozen omdat ik vermoed daar het beste op mijn plek te zijn met mijn opleiding en werkervaring.

De website vermeldt dat er vooral vrouwen en kinderen opgevangen worden die met (huiselijk) geweld te maken hebben gehad. Die vrouwen en kinderen kom ik er inderdaad tegen, maar ook ontmoet ik er oma's die door hun zonen het huis uit gewerkt worden, spijbelende en rokende schooljeugd, jongeren die volop drugsverslaafd zijn, koppels met huwelijksproblemen, jonge vrouwen die kleding en eten vragen voor hun kinderen, een *granny* van wie de wasmachine gestolen is... Kortom: Wentworth in al zijn diversiteit.

Wijze vrouwen

De cliënten zitten allemaal te wachten in de gang, voordat het Victim Friendly Centre

om negen uur open gaat. Het centrum wordt gerund door zeven *aunties*, zeven in meerdere opzichten stevige vrouwen, die dit werk volledig vrijwillig doen en die ook nog eens in noodgevallen 24 uur per dag bereikbaar zijn.

Er zijn altijd twee dames die samen counsellen, dat is het eerste dat opvalt. Dan kan de één getuigen voor de ander als dat nodig is, en, uiteraard: twee weten meer dan één. Dat samen counsellen voelt in het begin behoorlijk vreemd aan, maar na verloop van tijd raak ik eraan gewend. Zelfs als drie of vier *aunties* tegelijk één cliënt counsellen, kijk ik er niet meer van op. Wie heeft er ooit bedacht dat je alleen een gesprek met iemand moet voeren?

Ik heb gevraagd of er geen mannen zijn die dit werk doen, maar dat blijkt een zeldzaamheid te zijn in deze omgeving. Het zijn vooral de vrouwen die dit werk verrichten. Meer nog: het is een taak die bij de vrouwen hóórt vanuit deze cultuur. Ik ben te gast in een gebied waar in de periode na 1860 veel contractarbeiders uit India kwamen wonen (Gandhi!) en in hun manier van samenleven nemen de vrouwen een bijzondere positie in. Zij zijn de raadvrouwen, de wijze vrouwen, en naar hun oordeel wordt geluisterd. Waarom zou je een man laten counsellen als je zoveel wijze vrouwen hebt?

Ik ben, omdat wij zijn

Het belang van de vrouwen, dat werkt ook nog op een andere manier door in de gesprekken die gevoerd worden. Waar wij hier in Nederland uitgaan van de wens dat ieder zich ten volle moet kunnen ontplooiën, ieder zijn beste zelf moet kunnen worden, het individu bovenaan staat, daar gaat het in Wentworth eerst en bovenal om de familie waar jij deel van uitmaakt en in die familie gaat het dan ook nog eens om oma, *granny*. Het belang van *granny* staat voorop. Jij mag van alles willen, maar als dat het belang van *granny* in de weg staat, kun je het vergeten.

Ik trof een leuk stel, man en vrouw, waar bij *granny* (de moeder van de vrouw) het niet eens was met de keuze van de dochter voor deze man. Knallende ruzie was het gevolg, waardoor ze in gesprek moesten komen op het centrum. Het advies van de *auntie* voor de jonge vrouw in kwestie: *You don't choose a man above your mother*. Je verkiest niet een man boven je moeder. Mijn advies was echt andersom geweest. Maar is de keuze voor het individu altijd de beste keuze?

Acteren

Onder de indruk ben ik echt van het acteertalent van de *aunties*. Het is een talent dat ik niet zo vaak gebruik in mijn gesprekken, maar sinds Wentworth vraag ik mij af of ik dat toch niet vaker moet doen. De *aunties* zijn namelijk op hun best als ze spijbelen en drugs testende kinderen op het rechte pad willen houden. Dan zie je drie ineengedoken kinderen naast elkaar op een bankje zitten, die de wind van voren krijgen van de dames. De *aunties* schreeuwen en brullen dat de kinderen naar een heropvoedingsgesticht gaan als ze zo door gaan. Net zoals de kinderen denk ik dat de dames het serieus menen, maar als de meisjes vertrokken zijn geven de *aunties* elkaar een compliment voor het geweldige acteerwerk.

Ik en de ander

De ervaringen in Wentworth, deze en nog vele andere, zijn voor mij van groot belang geweest. Ik heb de kans gehad om in een andere wereld in de keuken van het counsellen te kijken. Er zijn een aantal eye-openers uit naar voren gekomen, en de meest in het oog springende is toch wel deze: hoe cultuur bepaald ook counsellen is.

Ik ben er nog steeds van overtuigd dat ik er voor iedereen kan zijn die een beroep op mij doet, maar sinds Wentworth moet ik daar wel iets aan toevoegen: als ik mij maar ten volle bewust ben van een enorm cultuurverschil dat er kan zijn en dat mij en de ander meer kan bepalen dan we allebei vermoeden. Het is de kunst dit verschil te ontdek-

ken en waar mogelijk in te zetten om tot een heilzaam gesprek te komen.

Overigens moet ik uiteraard ook nog vermelden dat het niet altijd tot een gesprek hoeft te komen. Samen eten kan ook een helende invloed hebben. Ik mis de Biryani (rijst met kip), de vaste teammaaltijd op de vrijdagmiddag, en de wekelijkse *soupkitchen*, het uitdelen van brood en soep aan de armen in de gemeenschap. Soms moet je gewoon je mond houden en samen eten voor het beste resultaat.

Rianne Veenstra is geestelijk verzorger in het Flevoziekenhuis van Almere. Zij was in de maand januari 2013 als vrijwilliger werkzaam in het Victim Friendly Centre in Wentworth, Zuid-Afrika.

Bij Be More (www.be-more.nl) kan informatie ingewonnen worden over vrijwilligerswerk in o.a. Zuid-Afrika.